

arthaus

FISH TANK

Filmstudieark - Utarbeidet av Håkon Tveit

FISH TANK

2 t 3 min.

Storbritannia 2009.

Regi og manus: Andrea Arnold. Foto: Robbie Ryan. Skuespillere: Katie Jarvis, Michael Fassbender, Kierston Wareing m.fl.

Regissør Andrea Arnold

Fish Tank er Andrea Arnolds andre spillefilm. Hun debuterte i 2006 med *Red Road*. Begge filmene vant juryprisen ved filmfestivalen i Cannes, i tillegg til å vinne et utall priser verden over, også ved Den norske filmfestivalen i Haugesund. Også kortfilmene hennes har stukket av med en imponerende mengde priser. For eksempel vant hun Oscar for beste kortfilm med *Wasp* i 2005, i tillegg til 37 andre priser. Filmskribenter nevner gjerne de britiske sosialrealistene Ken Loach og Mike Leigh som referanser for Arnolds stil, men stilen hennes er særegen, og hun er i ferd med å vokse fram som en av Europas mest spennende auteurer.

Relevante fag:

Samfunnsfag, sosialkunnskap, sosiologi og sosialantropologi, engelsk, religion og etikk og mediefag.

Målgruppe:

10. klasse; Videregående; Høyskolen

Filmomtale:

Fish Tank følger den femten år gamle jenta Mia, som bor med sin mor og sin søster i en boligblokk i Essex, sørøst i England. Hun er en sint og fremmedgjort femtenåring som har falt utenfor overalt. På skolen er hun utvist, hun virker ikke å ha noen venner, og familiesituasjonen hennes er heller ingen idyll. De tre krangler hele tiden. En dag dukker morens nye kjæreste opp, en mann som sjarmerer dem alle og virker å kunne endre livene deres.

Amatøren Katie Jarvis spiller strålende i hovedrollen. Også de fire andre sentrale karakterene er veldig overbevisende. Med friskt og fantasifullt fotografi og effektfull musikk blir skildringen av en nærmest håpløs ungdomstilværelse i dagens Stobritannia rent poetisk.

Oppvekst

Mia har dumpet ut av skolen, og hennes omgang med jevnaldrende er voldsom og lite vennskapelig. Et grimt møte med en annen jente resulterer i et hjemmebesøk fra både politi og sosialarbeider. Forholdet mellom mor og datter virker heller ikke å være veldig sunt. Det kan poengteres at Mias mor ser veldig ung ut og ikke kan ha vært stort eldre enn Mia da hun selv ble mor. Moren viser ingen tegn til kjærighet for sin datter og forholdet deres er stort sett preget av at de skriker til hverandre. Noen vil argumentere for at familien mangler en farsfigur. Connors inntreden i livene deres gir trio en et håp i så måte, men er han det de trenger?

Alle mennesker har behov for kjærighet, anerkjennelse og nærhet. Mia virker ikke å ha fått mye av noen av delene i sitt turbulente liv. Alle bærer vi på ulike drømmer og mål, men Mia vegrer seg for dele disse med noen. Å føle mestring er gjerne tett knyttet til å anerkjennelse. Dans virker å være et område der Mia har en viss mestringsfølelse, og dette skaper forventninger og håp, men det er mange skjær i sjøen. Frykten for å bli avvist – og kanskje latterliggjort – er tilstede i alle ledd i livet. Bak den tøffe fasaden skjuler en sårbar jente seg.

Rus står sentralt i *Fish Tank*. Mias mor virker å være glad i alkohol og Mia sniker seg til det hun kan få hendene på av samme sort. Alkohol forårsaker som kjent en rekke sosiale problemer, og rus henger ofte sammen med andre sosiale utfordringer i samfunnet. Moren i *Fish Tank* virker ikke å bekymre seg over sin eventuelle påvirkningskraft eller se verdien av å formidle noen tydelige retningslinjer til sine døtre. Foreldre er rollemodeller for sine barn, og i så måte virker hun ikke særlig bevisst, og virker å se på barna som et forstyrrelsesmoment i hennes eget liv. Connor kommer inn i miksen og framstår med det første som en potensiell positiv kraft i den lille familien – en som sprer ro og glede også til de andre. Dette står i kontrast til Mia, som kanalisere sine følelser gjennom aggresjon, også når hun føler affeksjon, noe som også blir Connor til del. Mia viser først kun omtanke for en hest, men bildet nyanseres etter hvert.

- Hva ser du på som viktige elementer for en god oppvekst?
- Hvordan ser du på behandlingen Mia får av sin mor?
- Synes du de voksnes forhold til alkohol virker problematisk med tanke på barna?
- Hva kan følgende aktører gjøre for at Mia skal finne seg til rette og ha en fin framtid? a) Mia selv b) hennes mor c) skolen d) myndighetene e) andre?
- Diskuter voksnes posisjoner som rollefigurer. Kan dere fungere som rollefigurer for andre? Hvilken makt ligger i det?
- Diskuter karakteren Connor. Hvordan oppfatter du hans forhold til Mia?
- Hvilke sosiale sikkerhetsnett finnes for ungdom som Mia her i Norge? Hvilke institusjoner har vi som skal ivareta ungdom med lignende vansker?
- Ser du for deg at slike historier foregår der du bor?
- Diskuter behov for anerkjennelse, nærhet og kjærlighet.

Sosiale strukturer

England har lang tradisjon som klassesamfunn, og noen av disse strukturene gjør seg fortsatt gjeldende. I *Fish Tank* møter vi ikke de mest privilegerte i samfunnet. De kommunale boligblokkene i strøket der Mia bor virker noe slitne. Mias mor er arbeidsledig og familien virker ikke å ha stort økonomisk spillerom. Connor virker å ha mer å gå på, og jobber på et lager i området. Essex-provinsen har tradisjon for industri, noe som er tydelig i mange av landskapsbildene. Den økonomiske utviklingen som har funnet sted har utvilsomt ikke kommet alle til gode.

I de fleste samfunn har man grupper som er mer eller mindre marginaliserte, som altså ikke passer inn eller aksepteres i samfunnet for øvrig. Noen faller alltid utenfor. I Storbritannia er det for tiden stor debatt der mange antyder at samfunnet har blitt mer kynisk – kanskje brutalt, og strategier for å integrere ulike grupper er en aktuell problematikk. Også i Norge diskuteres den slags. Det kan være mange ulike grupper det er snakk om, selv om noen hausses mer opp i media enn andre; eksempelvis fokuseres det gjerne ekstra mye på grupper som er lett synlige.

Økonomiske strukturer i samfunnet kan bidra til at mange føler seg utenfor, for eksempel ved at man ser at andre har langt bedre råd. Dersom et samfunn ikke har velferdsordninger med sosiale sikkerhetsnett kan fattigdom bli høyst marginaliserende, men i et samfunn der det å være i arbeid er standarden, kan man gjerne overleve på offentlige støtteordninger, men like fullt føle at man ikke tar del i fellesskapet. Noen hevder at visse trekk ved norske velferdsordninger virker marginaliserende, og debatten om hvordan sosiale ordninger skal organiseres er kontinuerlig. Det forventes også at man følger visse sosiale spilleregler definert av majoriteten for å føle seg inkludert i samfunnet. Hvis man oppfører seg på en måte som ikke er i tråd med normen blir man fort sett på som annerledes. Tenk bare på hvordan det å snakke med fremmede kan oppfattes som sært i Norge. Dere stiller kanskje mange sosiale krav selv.

- Hvorfor faller Mia utenfor?
- Hvilket inntrykk får du av de sosiale forholdene i Essex av *Fish Tank*?
- Hvordan skiller strøket der Connor bor seg fra strøket der Mia bor?
- Hva er forskjellen på et egalitært samfunn og et klassesamfunn?
- I Norge har vi tradisjon for å se på oss selv som et egalitært samfunn. Er dette et helt entydig bilde hos oss? Hvilke sosiale ulikheter kjenner dere til i Norge?
- Hvilke grupper føler du at faller utenfor eller blir marginaliserte i Norge?
- Diskuter ulike årsaker til å falle utenfor på skolen deres. Hva kreves sosialt?
- Hvem er guttene som bor i campingvogner i *Fish Tank*? Tilhører de en spesiell gruppe?
- Politikeren David Cameron fra Det konservative parti i Storbritannia har snakket om "Broken Britain" for å antyde at det regjerende Arbeiderpartiet ikke har taklet landets sosiale utvikling. Undersøk hva ulike folk legger i dette begrepet.
- Den britiske statsministeren fra 1979 til 1990, Margaret Thatcher, sa en gang følgende: "There's no such thing as society". Drøft denne påstanden.

Spørsmål knyttet til film- og fortellerteknikk:

- Katie Jarvis, som spiller Mia, ble oppdaget på en togstasjon mens hun kranglet med kjæresten sin. Hva synes du om skuespillerprestasjonen i hennes debut?
- Kameraføringen er til tider ganske rå og noen ganger veldig intim. Hvilken effekt synes du den har?
- Fra hvilket synspunkt fortelles historien?
- Regissør Arnold har fått skryt for sin bruk av musikk, og mange mener den har mye effekt utover å være noe å danse til for Mia. Setter musikken stemningen? Synes du noen gang at fraværet av musikk er slående eller at lyden bryter med bildet?
- Hvem identifiserer du deg med? Hvem sympatiserer du med?
- Hvilke positive og negative sider har de ulike karakterene? Finnes det skurker i filmen?
- Hva motiverer Mia som karakter?
- Synes du fortellemåten gjør det vanskelig å vite hvem de ulike karakterene er?
- Filmskaperen har sagt at filmens tittel antyder et stort liv på et lite sted. Hvordan tolker du det?
- Noen vil kalle *Fish Tank* for britisk sosialrealisme. Hvis du liker den kan du undersøke filmene til regissører som Ken Loach, Mike Leigh og Lynne Ramsay, og sammenligne disse.

Britisk kultur:

- Får du noe inntrykk av kultur i dagens England av *Fish Tank*? Hvilket?
- Hva ser du på som kulturelle likhetstrekk og ulikheter mellom norsk og engelsk kultur?
- Kan man si at selve filmen *Fish Tank* er et eksempel på britisk kulturuttrykk?

Forslag til generelle diskusjonstema:

- Er filmens budskap tydelig? Hva er budskapet eller budskapene?
- Hvordan tolker du slutten?
- Er filmen optimistisk eller pessimistisk? Hvordan ser du for deg Mias videre liv?
- Hvordan ville du takle å være i Mias situasjon?

Lenker:

Anmeldelse i den britiske avisen The Guardian:

<http://www.guardian.co.uk/film/2009/sep/10/fish-tank-review>

Filmens hjemmeside:

<http://www.fishtankmovie.com/>

Intervju med Katie Jarvis, som spiller Mia:

http://www.bbc.co.uk/filmnetwork/features/fish_tank_interview

Arthaus – stiftelsen for filmkunst

www.arthaus.no / www.facebook.com/arthaus.no